Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
__________ dos. Zaur Məmmədov
"14" 02 2025-cü il

Fənn sillabusu

İxtisas: Magistratura: 060404 – "İqtisadiyyatın tənzimlənməsi"
Fakultə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"
Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"
1.Fənn haqqında məlumat:
Fənnin adı: "Makroiqtisadi tənzimləmə" (Kafedranın 12 sentyabr 2024-cü il 06 saylı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)
I.Fənn haqqında məlumat:
Kodu: MIF-B04
Tədris ili: I (2024-2025). Semestr: II
Tədris yükü cəmi:180 saat. Auditoriya yükü-30 saat:(Mühazirə 15 saat, laboratoriya məşğələsi-15 saat).
Təhsilalma forması: Magistratura
AKTS üzrə kredit: 6 kredit
Saat:
II.Müəllim haqqında məlumat:
Adı, soyadı, elmidərəcəsi: *Məmmədova Şəfiqə Səfər qızı, i.ü.f.d., dosent*
Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a
Məsləhət saatı: II-V günlər: saat 14^{00}-16^{00}
E-mail ünvanı: ***shafiga_mammadova@mail.ru***
III.Tövsiyyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. N.Q.Menkyu. "Ekonomiksin prinsipləri" .Dərslik. Bakı, 2009
2. İqtisadi nəzəriyyə. Makroiqtisadiyyat – 1,2. Bakı, 2009
3. R.Dornbuş, S.Fişer, R.Stars. Makroiqtisadiyyat. Azərbaycan Mərkəzi Bankı. 2012.
4. Q.P.Juravlyova. İqtisadi nəzəriyyə. Makroiqtisadiyyat 1, 2. ADİU. (tərcümə).
5. Qabil Manafov. İqtisadi nəzəriyyə: Makroiqtisadiyyat. Bakı-2008.
6. П.Г.Никитенко. Проблемы макроэкономического регулирования. (Монография). Институт экономики Национальной академии наук Беларуси. Минск-2005.
7. M.C.Atakişiyev, H.M.Abbasov, N.H.Abbasova. Mikro və makroiqtisadiyyat. Bakı-2010.
8. N.Qreqori Menkyu. Ekonomiksin prinsipləri, 2-ci nəşr. Bakı-2009.
9. Qafarov Ş.S. Müasir iqtisadi sistem və qloballaşma. Bakı-2005.
10. O.Blanşar. "Makroiqtisadiyyat" ("BP-Azerbaijan" şirkətinin maliyyə dəstəyi ilə ingilis dilindən tərcümə). Bakı-2018

IV. Prerekvizitlər: : Fənnin tədrisi üçün ilkin olaraq "Tədqiqat metodları", "Ali mikroiqtisadiyyat" kimi fənlərin tədrisi zəruridir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda "İqtisadi inkişaf və iqtisadi artım" fənlərinin tədrisinə ehtiyac vardır.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Makroiqtisadi tənzimləmə" fənni "İqtisadiyyatın tənzimlənməsi" ixtisasında magistratura səviyyəsində tədris olunan əsas fənlərdən biridir. İqtisadi proseslərin makroiqtisadi tənzimlənməsi istiqamətlərinin öyrənilməsi və bazar iqtisadiyyatının tələblərinə uyğun olaraq makroiqtisadi tənzimləmənin təməlini təşkil edən yeni fikir və elmi baxışların araşdırılması böyük əhəmiyyət kəsb edir. Digər tərəfdən makroiqtisadi tənzimləmənin mikroiqtisadiyyatla qarşılıqlı əlaqə və vəhdətdə fəaliyyəti, tənzimlənmənin tədqiqat üsulları, müasir makroiqtisadi nəzəriyyədə makroiqtisadi tənzimləmənin mahiyyətinin tədqiqi istiqamətləri, iqtisadi məktəblərin makroiqtisadi proseslərə baxışları, yeni iqtisadi münasibətlər şəraitində milli iqtisadiyyatın inkişafı proseslərinin tənzimlənməsi, cəmiyyətin sosial-iqtisadi həyatında ziddiyyətlərin kəskinləşməsi və böhranları xarakterizə edən sosial-iqtisadi amillərin tədqiq edilməsi qarşıda duran əsas vəzifələrdən biridir. Bu baxımdan cəmiyyətin sosial-iqtisadi həyatında böhran

aradan qaldırılması tədbirlərinin hazırlanması, böhranlardan sonra sahələrarası və
sahədaxili nisbətlərin yaxşılaşdırılması, bazar tarazlığının pozulması səbəbləri və digər istiqamətlərdə makroiqtisadi
tənzimləmələrin həyata keçirilməsi zəruri şərtlərdəndir. "Makroiqtisadi tənzimləmə" fənninin əsas vəzifəsi
makroiqtisadi problemlərin öyrənilməsi, onların inkişaf xüsusiyyətləri, tənzimlənməsi yolları və beynəlxlaq təcrübələri
araşdırmaqla yanaşı, makroiqtisadiyyatın sosial sfera, maliyyə sferası və bazar sferasında qarşılıqlı münasibətlərin təhlil
edilməsi, dövlətin qeyd olunan sferalar üzrə mövqeyi, təsir imkanları müəyyənləşdirməklə qarşıya qoyulmuş məqsədə
nail olmaq üçün iqtisadi proseslərin makroiqtisadi tənzimlənməsinin nəzəri və praktiki məsələlərini öyrənməkdir.Kursun
tədris edilməsində məqsəd milli iqtisadiyyatın makroiqtisadi səviyyədə müxtəlif səpgili aktual nəzəri məsələlərini
müasir tələblər baxımdan tədqiq etmək və gələcək iqtisadçılarda ölkənin gələcək inkişaf istiqamətlərinin makroiqtisadi
tənzimlənməsinin barəsində biliklər kompleksini öyrətməkdən ibarətdir. Əsasən aşağıdakı mövzular öyrənilməlidir:

Makroiqtisadi tarazlıq, qeyri-sabitlik və işsizliyin tənzimlənməsi;
Dövlətin fiskal tənzimləməsi, sosial siyasət və həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi üzrə dövlət proqramlarının işlənilməsi;
İstehlak və investisiya konsepsiyalarında tənzimləmə amilləri;
İqtisadi artımın dövlət tənzimlənməsi;
Milli dövlət maraqları və iqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunması və s.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarina uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açа bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandıra bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandıra bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: *Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görüləcək.*

X. Təqvim planı: *Mühazirə 15 saat, Laboratoriya 15 saat,* ***Cəmi 30 saat***

N	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Mühazirə		Seminar	
		Saat	Tarix	Saat	Tarix

1	2	3	4	5	6
1	**Makroiqtisadi tarazlıq və onun tənzimlənməsi.** **Plan:** 1. Makroiqtisadi tarazlığın mahiyyəti, ilkin şərtləri və təmin edilməsi 2. Makroiqtisadi tarazlğın müəyyənləşdirilməsinin baza şərtləri 3. Makroiqtisadi tarazlığın təhlili. 4. Antitsiklik tənzimləmə. Sabitləşdirici proqramlar.	2		2	
2	**Makroiqtisadi qeyri-sabitlik, işsizliyin və inflyasiyanın tənzimlənməsi.** **Plan:** 1. Məşğulluq nəzəriyyəsi və işsizlik göstəriciləri 2. Əmək bazarının tənzimlənməsi xüsusiyyətləri. 3. İnflyasiyanın iqtisadiyyat üçün təhlükələri və onun ölçülməsi mexanizmi. 4. Antiinflyasiya tənzimlənməsi.	2		2	
3	**Dövlətin fiskal tənzimləməsi.** **Plan:** 1. Dövlət maliyyəsinin nəzəri konsepsiyaları. 2. Fiskal tənzimlənmənin obyektləri. 3. Dövlət xərcləri üzrə tənzimlənmənin yolları. 4. Dövlət borcunun idarə olunması mexanzimi.	2		2	
4	**Sosial siyasət və həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi üzrə dövlət proqramları.** **Plan:** 1. Sosial siyasətin yürüdülməsi üzrə yanaşmalar. 2. Cəmiyyətdə iqtisadi artım və həyat səviyyəsinin qarşılıqlı əlaqəsi. 3. Yoxsulluğun ləğvi üzrə sosial proqramların qəbulu. 4. İqtisadiyyatın yüksəldilməsində sosial təminat.	2		2	
5	**İstehlak və investisiya konsepsiyalarında tənzimləmə amilləri.** **Plan:** 1. İstehlakın neoklassik, keynsçi və monetarist tənzimlənməsi. 2. Həyat tsikli nəzəriyyəsi (Modilyani nəzəriyyəsi). 3. İnvestisiyanın neoklassik və keynsçi tənzimlənməsi. 4. Əsas kapitala investisiyalar.	2		2	
6	**Pul bazarında tarazlıq və onun makroiqtisadi tənzimlənməsi.** **Plan:** 1. Pula olan tələbin formalaşması. 2. Nağd pulun idarə olunması modeli. 3. Pul təklifinin formalaşması. 4. Pul bazarında tarazlıq. 5. Mərkəzi Bankın pul-kredit siyasəti.	2		2	

7	**İqtisadi artımın dövlət tənzimlənməsi və iqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunması.** **Plan:** 1. İqtisadi artımın neoklassik və neokeynsçi tənzimlənməsi 2. İqtisadi artımın institutsional tənzimlənməsi 3. İqtisadi təhlükəsizliyin məzmunu və milli dövlət maraqları 4. İqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunması mexanizmi	2		2	
8	**İstehsal amillərinin beynəlxalq hərəkəti və onların makroiqtisadi tənzimlənməsi.** 1. İstehsal amillərinin hərəkəti 2. İş qüvvəsinin beynəlxlaq miqrasiyası və onun tənzimlənməsi. 3. Texnologiyanın beynəlxalq hərəkəti və onun tənzimlənməsi. 4. Kapitalın beynəlxlaq hərəkəti və onun tənzimlənməsi.	1		1	
	Cəmi:	**15**		**15**	

XI. Fənn üzrə tələblər: Fənnin tədrisinin əsas tələbləri:

- Makroiqtisadi tarazlığın mahiyyəti, ilkin şərtləri və tənzimlənməsi sahəsində sistemləşdirilmiş biliklər əldə etmək;
- Makroiqtisadi qeyri-sabitlik, işsizliyin və inflyasiyanın tənzimlənməsi prosesini tədqiq etmək;
- Dövlət maliyyəsinin nəzəri konsepsiyaları və dövlət borcunun idarə olunması mexanzimi istiqamətində tədqiqat aparmaq;
- Pul bazarında tarazlıq və onun makroiqtisadi tənzimlənməsi ilə əlaqədar məsələləri araşdırmaq;
- İqtisadi artımın dövlət tənzimlənməsi və iqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunması xüsusiyyətlərini öyrənmək.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri"Makroiqtisadi tənzimləmə" fənninin öyrənilməsi "İqtisadiyyatın tənzimlənməsi" ixtisası üzrə mütəxəssis hazırlığı zamanı makroiqtisadi tarazlığın təmin edilməsi, iqtisadiyyatda qeyri-sabitlik və işsizliyin tənzimlənməsi, sosial siyasət və həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsi üzrə dövlət proqramlarının hazırlanması, inflyasiyanın tənzimlənməsi və s. bu kimi məsələlərin müəyyənləşdirilməsinə kömək edir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları Makroiqtisadi tarazlığın mahiyyəti, ilkin şərtləri və təmin edilməsi

1. Makroiqtisadi tarazlğın müəyyənləşdirilməsinin baza şərtləri
2. Makroiqtisadi tarazlığın təhlili
3. Antitsiklik tənzimləmə. Sabitləşdirici proqramlar
4. Məşğulluq nəzəriyyəsi və işsizlik göstəriciləri
5. Əmək bazarının tənzimlənməsi xüsusiyyətləri
6. İnflyasiyanın iqtisadiyyat üçün təhlükələri və onun ölçülməsi mexanizmi.
7. Antiinflyasiya tənzimlənməsi
8. Dövlət maliyyəsinin nəzəri konsepsiyaları
9. Fiskal tənzimlənmənin obyektləri

II Kollokvium sualları

1. Dövlət xərcləri üzrə tənzimlənmənin yolları
2. Dövlət borcunun idarə olunması mexanzimi
3. Sosial siyasətin yürüdülməsi üzrə yanaşmalar
4. Cəmiyyətdə iqtisadi artım və həyat səviyyəsinin qarşılıqlı əlaqəsi
5. Yoxsulluğun ləğvi üzrə sosial proqramların qəbulu
6. İqtisadiyyatın yüksəldilməsində sosial təminat
7. İstehlakın neoklassik, keynsçi və monetarist tənzimlənməsi.
8. Həyat tsikli nəzəriyyəsi (Modilyani nəzəriyyəsi)
9. İnvestisiyanın neoklassik və keynsçi tənzimlənməsi
10. Əsas kapitala investisiyalar

XV. İmtahan sualları:

1. Makroiqtisadi tarazlığın mahiyyəti, ilkin şərtləri və təmin edilməsi
2. Makroiqtisadi tarazlğın müəyyənləşdirilməsinin baza şərtləri
3. Makroiqtisadi tarazlığın təhlili.
4. Antitsiklik tənzimləmə. Sabitləşdirici proqramlar.
5. Məşğulluq nəzəriyyəsi və işsizlik göstəriciləri
6. Əmək bazarının tənzimlənməsi xüsusiyyətləri.
7. İnflyasiyanın iqtisadiyyat üçün təhlükələri və onun ölçülməsi mexanizmi.
8. Antiinflyasiya tənzimlənməsi.
9. Dövlət maliyyəsinin nəzəri konsepsiyaları.
10. Fiskal tənzimlənmənin obyektləri.
11. Dövlət xərcləri üzrə tənzimlənmənin yolları.
12. Dövlət borcunun idarə olunması mexanzimi.
13. Sosial siyasətin yürüdülməsi üzrə yanaşmalar.
14. Cəmiyyətdə iqtisadi artım və həyat səviyyəsinin qarşılıqlı əlaqəsi.
15. Yoxsulluğun ləğvi üzrə sosial proqramların qəbulu.
16. İqtisadiyyatın yüksəldilməsində sosial təminat.
17. İstehlakın neoklassik, keynsçi və monetarist tənzimlənməsi.
18. Həyat tsikli nəzəriyyəsi (Modilyani nəzəriyyəsi).
19. İnvestisiyanın neoklassik və keynsçi tənzimlənməsi.
20. Əsas kapitala investisiyalar.
21. Pula olan tələbin formalaşması.
22. Nağd pulun idarə olunması modeli.
23. Pul təklifinin formalaşması.
24. Pul bazarında tarazlıq.
25. Mərkəzi Bankın pul-kredit siyasəti.
26. İqtisadi artımın neoklassik və neokeynsçi tənzimlənməsi.
27. İqtisadi artımın institutsional tənzimlənməsi.
28. İqtisadi təhlükəsizliyin məzmunu və milli dövlət maraqları
29. İqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunması mexanizmi.
30. İstehsal amillərinin hərəkəti.
31. İş qüvvəsinin beynəlxlaq miqrasiyası və onun tənzimlənməsi.
32. Texnologiyanın beynəlxalq hərəkəti və onun tənzimlənməsi.
33. Kapitalın beynəlxlaq hərəkəti və onun tənzimlənməsi.

"Makroiqtisadi tənzimləmə" fənninin sillabusu Magistratura: 060404 – "İqtisadiyyatın tənzimlənməsi" ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "*İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə*" kafedrasında kafedrasının 11 fevral 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №6) təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdiri: **dos. A.T.Əfəndiyeva**

Fənn müəllimi: **dos. Ş.S. Məmmədova**